

BELGISCHE SENAAT

VERGADERING VAN 26 NOVEMBER 1924

Wetsvoorstel houdende wijziging van het Kieswetboek tot vrijwaring van de stemvrijheid.

TOELICHTING

MEVROUW, MIJNE HEEREN,

Wordt het beginsel der volkssouvereiniteit, door onze Grondwet gehuldigd en waarop ons modern staatsrecht berust, genoegzaam geëerbiedigd door onze kieswetten? Op deze vraag aarzelen wij niet ontkennend te antwoorden.

In een democratischen Staat gaan al de Staatsmachten uit van het volk en de leden van het Parlement moeten vrijelijk door de burgers worden verkozen. Deze regel wordt echter niet nagekomen door onze kieswet. De Belgische kiezer werd beroofd van het recht dat hij vroeger bezat individueel zijn stem aan de kandidaten van zijn keuze te geven. Hij mag nog enkel stemmen voor lijsten aan welker voorbereiding hij meestal volkomen vreemd is gebleven. Hij is dus gedwongen zich te verlaten, voor de aanduiding van hen die uit zijn naam zullen spreken, op het besluit van groeperingen, die zelve slechts een minderheid van het kiezerskorps vertegenwoordigen.

Theoretisch laat de wet aan den kiezer toe een voorkeurstem uit te brengen. Maar dit correctief, zooals men weet, heeft slechts in uiterst zeldzame gevallen invloed op den einduitslag. Feitelijk moet de kiezer stemmen voor een reeks kandidaten, zelfs indien, zooals het vaak gebeurt, daaronder personen voorkomen wien, zoo hij vrij was, hij zijn stem zou weigeren. Het lijdt geen twijfel dat zulke wet de uitdrukking van den volkswil ontwricht.

Gewis hebben de staatkundige partijen hare reden van bestaan en haar nut. Dank aan haar, onder meer, is het mogelijk de evenredige vertegenwoordiging toe te passen, die de waarborg voor de minderheden is. Maar wanneer de wet feitelijk aan de politieke vereenigingen een werkelijk monopolie op stuk van verkiezing verleent, dan kan hare werking enkel nadeelig worden en het politieke leven op gevaarlijke wijze ontwrichten. Ons kiesstelsel is voorzeker een der oorzaken van de parlementaire crisis, van de onsamenhangende wetgeving en van de algemeene ontstemming waarin het land meer en meer verkeert.

Wij meenen dat het hoogst wenschelijk is de ware democratische en parlementaire overlevering opnieuw in te voeren, die naar den geest en de letter met de Grondwet strookt. De Natie moet de vrije uitoefening terug bekomen van een recht dat de politieke organismen zich gedeeltelijk hebben toegeëigend.

Dat is het doel van dit voorstel ; het wil door het kiezerskorps zelve de orde van voorkeur der kandidaten doen aanduiden. Wij vragen dat de stemvrijheid eene werkelijkheid worde en dat de kiezer voortaan, op een lijst, kunne stemmen enkel voor de kandidaten die zijn vertrouwen genieten.

Om tot dien uitslag te komen, moet het « hoofdvakje », in zooverre het de orde der kandidaten regelt, verdwijnen. Het mag slechts behouden blijven om de lijststemmen te ontvangen van de kiezers die geen voorkeur voor kandidaten wenschen te toonen. Tot die rol beperkt, levert het geen bezwaar op.

Om den kiezer in de mogelijkheid te stellen zijne keuze vrijer uit te drukken, stellen wij bovendien voor dat elke lijst een aantal kandidaten zou bevatten gelijk aan het dubbel getal der in het arrondissement te begeven zetels.

Ten slotte meenen wij dat de wet zou beantwoorden aan de wenschen van een groot deel van het kiezerskorps, met den kiezer toe te laten voor kandidaten van verschillende lijsten te stemmen. In het beroerd tijdperk dat wij doormaken, hecht men soms meer waarde aan de mentaliteit en het karakter van een candidaat dan aan het politieke etiket waaronder hij zich aanstelt. Derhalve vragen wij, tot de wetgevende verkiezingen de bepalingen uit te breiden der artikelen 34, lid 4, en 49, 2° der wet op de gemeenteverkiezingen, waarbij panacheering wordt toegelaten.

Wij meenen niet dat men ernstige bezwaren zou kunnen inbrengen tegen de drievoudige hervorming die wij voorstellen. De rol, die aan de politieke vereenigingen toebedacht blijft, is nog steeds belangrijk. Dezen zullen allicht het noodig aantal kandidaten vinden en trachten, in haar eigen belang, hen te kiezen onder hare beste krachten, die al te vaak met het huidig stelsel worden geweerd.

Men hoeft zich niet te bekommeren om den weerstand vanwege sommige bedreigde persoonlijke belangen. Het feit zelve dat een parlamentslid vreezen zou zijn zetel te verliezen, onder een stelsel van vrijheid, ware een ernstig vermoeden dat hij het vertrouwen van het kiezerskorps niet geniet.

Ons voorstel beantwoordt, meenen wij, aan den wensch van de meeste Belgen. Wij houden ons overtuigd dat een referendum het met een verpletterende meerderheid zou goedkeuren.

Het Parlement zal zeggen of het voortaan de ware uitdrukking van de Natie wil zijn, ofwel of het het algemeen stemrecht wil behouden onder de voogdij van een overantwoordelijke oligarchie.

J. M. REMOUCHAMPS.